

Mustafa Kemal Paşa'nın Ankara'ya Gelişi (27 Aralık 1919)

30 Ekim 1918'de Osmanlı Devleti ile İtilaf Devletlerinin Mondros Mütarekesi'ni imzalamalarının ardından Mustafa Kemal Paşa, Yıldırım Orduları Grubu ile 7. Ordu karargâhının lağvedilmesi üzerine Harbiye Nezareti emrine alınmıştı. Ahmet İzzet Paşa'nın çağırısı üzerine İstanbul'a gitmişti. İstanbul'da "milli mukavemet" fikrine inanan bir hükümet kurulması ve bu hükümette vazife almak için çalışmış fakat başarılı olamamıştı. Milli mukavemetin İstanbul'dan yürütülemeyeceğini anlayınca Osmanlı Genelkurmayından arkadaşlarının da desteği ile 9. Ordu Kıt 'at Müfettişliği görevi ile Samsun'a hareket etmişti.

Mustafa Kemal Paşa daha Şubat 1919'da milli mukavemet merkezinin Ankara olması gerektiğini arkadaşları ile konuşmuştu. 20. Kolordu Ankara'ya kaydırılarak başına Ali Fuat Paşa getirilmişti. Ali Fuat Paşa, Afyon'a kadar güvenlikten sorumlu olmuş, bütün haberleri Mustafa Kemal Paşa'ya iletmişti. Samsun'a ulaştıktan sonra, İzmir'in işgalini protesto etmiş ve İtilaf Devletlerine karşı protestolar yapılmasını ve mitingler düzenlenmesini teşvik etmişti. İzmir'in işgali Anadolu'da direnişi artırmıştı. 22 Haziran 1919'da Amasya Genelgesi ile vatanın bütünlüğünün tehlikede olduğu, İstanbul Hükümetinin üzerine düşen görevi yerine getirmediği, milletin istikbalini, milletin azim ve kararının kurtaracağı, ülkenin durumunu dünyaya duyurmak için "milli bir kurulun varlığının gerekli olduğu" ifade edilmişti. 23 Temmuz 1919'da Erzurum Kongresi ile Heyet-i Temsiliye kurulmuş ve hükümet işlerinin Meclis denetiminde gerçekleşebilmesi için Osmanlı Mebusan Meclisinin hemen toplanması karara bağlanmıştı. Erzurum ve Sivas Kongrelerinde Ankara'nın önemi daha da artmıştı. Ankara haberleşme için güvenli bir köprü olmuştu. Özellikle Sivas Kongresi öncesinde Ankara artık milli mukavemetin hareket üssüydü. Ali Fuat Paşa, Ankara'nın çevre şehirlerini milli harekete bağlamak için çalışıyordu. İstanbul Hükümeti, Sivas Kongresi'ne Ankara üzerinden bir engelleme gerçekleştiremeyince Malatya yönünden Elazığ Valisi Ali Galip aracılığı ile Sivas Kongresi'ne baskın düzenlemeye çalışmıştı. İstanbul Hükümeti Ağustos 1919'da Ali Fuat Paşa'yı 20. Kolordunun başından almaya kalkışmıştı fakat Ali Fuat Paşa görevi bırakmamıştı. İstanbul Hükümeti, 31 Temmuz'da Ankara Valisi Muhittin Paşa'ya Ankara'ya gelen delegelerin yakalanıp İstanbul'a götürülmesi emrini vermişti. Vali Muhittin Paşa, Damat Ferit taraftarıydı. Bu tavrı, Ankaralıların tepkisine sebep oluyordu. Ali Fuat Paşa tarafından tutuklanarak Sivas'a gönderilmişti. Heyet-i Temsiliye huzuruna çıkarıldı. Kuvâ-yı Milliye taraftarı Defterdar Yahya Galip Bey, Vali Vekilliğine getirildi. Ankaralıları, İstanbul Hükümetinin gönderdiği Ziya Paşa'yı, Vali olarak kabul etmemişlerdi. Yabancı askerlerin Ankara'daki faaliyetleri, "milli mukavemet" fikrinin yayılmasına sebep olmuştu. "Azmi Milli" adıyla bir milli teşkilat kurulmuştu. "Mefkûre", "Selamet" ve "Ankara" gazeteleri milli mukavemet lehine yayınlar yapıyordu. Eski Ankara Mebusu Ömer Mümtaz Bey, Sivas dönüşü aldığı emirlerle Rifat Bey Başkanlığında, Belediye Başkanı Kütükçüzade Ali Beyin de içinde bulunduğu Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin, Ankara Heyet-i Merkeziyesi'nin kurulmasını sağladı.

20-22 Ekim 1919 Amasya Görüşmelerinde Mebusan Meclisinin Anadolu'da emin bir yerde toplanması karara bağlandı. Salih Paşa, görüşmelerde alınan kararlardan yalnızca Mebusan Meclisinin toplanması kararını kabul ettirebilmişti. Mustafa Kemal Paşa, Kolordu Kumandanlarıyla Sivas'ta bir toplantı yaparak Meclis-i Mebusan'ın İstanbul'da mı, yoksa Anadolu'da mı toplanacağı meselesini görüşmek istemişti. 16 Kasım 1919'da Sivas'ta başlayan ve kasım ayı sonuna kadar süren toplantıya Kâzım Karabekir, Ali Fuat Paşalar, Konya'dan Kolordu Erkân-ı Harp Reisi Şemsettin Bey ve Sivas'taki Kolordu Kumandanı Albay Selahattin Bey katılmışlardı. Mustafa Kemal Paşa, düşman işgalinde bulunan bir

yerde serbestçe toplanmanın mümkün olamayacağını ve Meclisin bir tehlikeyle karşılaşacağını belirtmişti. Geçici olarak barışın imzasına kadar Meclis, Anadolu'da hükümetin uygun göreceği emin bir yerde toplanmalıydı. Kabine, İstanbul'da ısrar ediyordu. Ali Fuat Paşa artık İstanbul'un merkezi hükümet olarak kabul edilemeyeceğini, idari ve askeri bakımdan bunun mahzurlarını belirtiyordu. Özellikle demir yolu güzergâhı olması itibariyle merkezi hükümet, "Seyitgazi veya Eskişehir olmalıdır" diyordu. Kâzım Karabekir Paşa, önce İstanbul ve İngilizlerle bozuşmaktan çekinmiş sonra Heyet-i Temsiliye'nin batı illerine yakın olması fikrine katılmıştı. Alınan kararda; "Meclisin İstanbul'da toplanması mahzurludur. Bununla birlikte hükümet İstanbul dışında toplanmayı kabul etmiyorsa, memleketi buhrana sevk etmemek için İstanbul'da toplanmak kabul edilmiştir" denildi. Ayrıca "İstanbul'da Meclis toplandıktan sonra mebusların emniyet içinde serbestçe vazifelerini yapacakları güne kadar Heyet-i Temsiliye vazifesine devam edecektir" kararı alınmıştı. Mustafa Kemal Paşa, Ankara'nın milli mukavemetin merkezi olacağı fikrini gizli tutarak, 18 Aralık 1919 günü Sivas'tan Ankara'ya gitmek üzere ayrıldı. Arkadaşlarıyla birlikte Kayseri ve Kırşehir güzergâhından hareket etmeyi tercih ettiler. Kayseri ve Kırşehir halkı Mustafa Kemal Paşa ile heyettekilere büyük ilgi göstermişlerdi. Güzergâhlarındaki Hacıbeğtaş köyüne geldiler. Burada Alevi-Bektaşî dergâhını ziyaret ettiler. Çelebi Cemalettin Efendi tarafından misafir edildiler. Tarikat mensupları Kuvâ-yı Milliye'ye dâhil oldular. Heyet, Hacı Bektaş'tan Mucur'a, oradan da 24 Aralık'ta Kırşehir'e geldi. 25 Aralık'ı Kaman'da, 26 Aralık'ı Behnan köyünde geçirdiler. Heyette üç otomobil bulunmaktaydı. Birinci otomobilde Mustafa Kemal Paşa, Rauf Bey (Orbay), Heyet-i Temsiliye İstisari Üyesi Ahmet Rüstem ve Yaver Cevat Abbas (Gürer); ikinci otomobilde Heyet-i Temsiliye Üyesi Mazhar Müfit (Kansu), Hakkı Behiç Bey, Sivas Kongresi Delegeleri İbrahim Süreyya (Yiğit) Bey ve sekreterler; üçüncü otomobilde Dr. Binbaşı Refik Saydam Bey, Hüsrev Bey (Gerede) ve hizmetliler vardı.

(Ankara Kulübü Derneği Arşivi,
<http://ankaenstitusu.com/ataturkun-ankaraya-gelisi-ve-seymenler>)

27 Aralık'ta Ankara'ya geldiler. Sabah saatlerinden itibaren davullar ve zurnalarla bütün Ankara halkı, heyeti karşılamaya hazırlanmıştı. Çankaya ve Dikmen tepelerinde hafızlar ezan ve salât okuyorlardı. Köylerden atlı ve kağnılarla binlerce kişi Ankara'ya gelmişti. Hacı Bayram Camii'nin önünde toplanarak dini merasim yapıldı. Kalabalık bir Seymen Alayını, Ankara'da bulunan dervişler ile civar köylerden gelen Kızılbaz-Bektaşîler takip ediyordu. Bunların arkasında bütün esnaf ve mektepliler yürüyorlardı. Mektepliler İstasyon caddesine, Seymen Alayının bir kısmı Dikmen bağlarına, bir kısmı Çankaya bağlarına, Kızılyokuş eteklerine ve diğer bir kısmı da İstasyon yoluna dizilmişlerdi. Seymen Alayı, kızılca günlerde (milli felaket günlerinde) kurulurdu. Bu Alay, yeni devleti kurar, yeni reisi seçerdi. Eski Türk töresinde var olan "Seymen Düzülme", Ankara civarı köylerindeki Oğuz boyları tarafından korunmuştu.

Seymen Efeleri ile Mustafa Kemal Paşa karşılaştığında arabadan indi. Hatırlarını sorup ellerini sıktı. Daha ileride ellerinde palaları ile bekleyen genç zeybekler vardı. Bunlarla da selamlaştı. Mustafa Kemal Paşa, “Arkadaşlar, buraya neden geldiniz?” diye sordu. Efeler, “millet yolunda kanımızı akıtmaya geldik!” dediler. Mustafa Kemal Paşa, “Fikrinizde sabit misiniz?” dedi. Seymen Efeler, “And olsun!” dediler. Mustafa Kemal Paşa, “Var olun yiğitler!, Var olun!” diye seslendi.

Halk “yaşa” sesleriyle ve alkışlarla etrafı çınlatıyordu. Jandarma ile yirmi kadar polis de buradaydı. Halkın bir kısmı Namazgâh tepesine, bir kısmı da İstasyon yoluna sıralanmıştı. Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti azasından Müftü Rifat Efendi, Binbaşı Fuat Bey, Kınacızade Şakir Bey, Aktarbaşızade Rasim Bey, Toygarzade Ahmet, Ademzade Ahmet, Hatip Ahmet, Kütükçüzade Ali, Hanıfzade Mehmet, Bulgurzade Tevfik Beyler vardı. Dikmen bağlarının eteğinde Eskişehir Mebusu Emin (Sazak) ve Ankara eşrafından Naşit Efendi ile arkadaşları bekliyordular. 20. Kolordu Kumandanı Ali Fuat Paşa ve Vali Vekili Yahya Galip Bey Gölbaşı’ndaydılar.

Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi’nin bulunduğu yerde toplanan heyetten Rifat Efendi, “Hoş geldiniz, safa geldiniz. Kademler getirdiniz. Memleketimizi aydınlattınız. Canla başla sizinle beraberiz!..” demişti. Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları otomobillerle istasyona doğru ilerlemişlerdi. Mustafa Kemal Paşa, gelirken istasyonda bulunan İngiliz Kumandanı Mister Vitol, yağız bir atın üstüne binmiş duruyor; Forbus adlı bir İngiliz, fotoğraf çekiyordu. İstasyondan ayrıldıktan sonra şehre doğru ilerlediler. İleride Millet Meclisi olacak binada Fransız bayrağı çekilmişti. Millet bahçesindeki barakalarda bulunan Fransız askerleri de yüksek duvarın üstünden bu manzarayı seyrediyorlardı. Otomobil, Karaoğlan’a doğru ilerlemiş ve buradan Hacı Bayram Camii’ne gelmişti. Kurbanlar kesilmiş, dualar edilmiş, Hacı Bayram Veli türbesi ziyaret edildikten sonra Hükümet Konağına gidilmişti. 700 piyade 3000 atlı birlikten oluşan Zeybek Alayının önünde 20 zurna ve 50 davul yeri göğü inletmişti. İki sıra halinde yürüyen kılıçlı seymenler, zaman zaman zeybek oyunu oynuyorlardı. Mustafa Kemal Paşa; Hükümet Konağında kendisine sevgi gösterisinde bulunan halka; “Vatandaşlarım, ne şu, ne bu kuvvet bizi kurtarabilir. Bizi sizin gibi fedakâr ve cesur halkımız kurtaracaktır” şeklinde hitap etti. Kolordu ziyaretinden sonra Ankara Valiliği tarafından ikametlerine tahsis edilen Ziraat Mektebi’ne doğru yola çıkmışlardı.

Mustafa Kemal Paşa, 27 Aralık 1919’dan 23 Nisan 1920’ye kadar yaklaşık dört ay (118 gün), Ziraat Mektebi’nde ikamet etmiş ve kurulan bir telgrafhane vasıtasıyla bütün yurtla temas buradan sağlanmıştı. 28 Aralık’ta Ankara’nın ileri gelenlerine içinde bulunulan durumu açıklayan bir konferans verdi. 3 Ocak 1920’den itibaren Ankara’ya gelen mebuslar Paşa ile görüştüktan sonra İstanbul’a gitmeye başladılar. 10 Ocak 1921’de Hâkimiyet-i Milliye gazetesi yayımlanmaya başladı. 28 Ocak 1920 tarihli “Misâk-ı Milli”, 6 Nisan 1920 tarihli Anadolu Ajansı’nın kuruluşu ve Heyet-i Temsiliye adına alınan bütün kararlar Ankara’da hazırlandı. Ziraat Mektebi’ndeki ilk günler mali açıdan da bir hayli sıkıntılı geçmişti. Ankara Belediyesinin yardımları sayesinde iâşe temin edilmiş fakat sonra para sıkıntısı baş göstermişti.

Ankara, 1917’de büyük bir yangın geçirmişti. O yıllarda harap, ağaçsız, suyu yetersiz, sıtma ile mücadele edilen, kalenin etrafında bir şehir görüntüsüne sahipti. 29 Ekim 1919’da Ankara’da “Ankara Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti” kurulmuştu. Cemiyet, halktan temin ettiği 1000 lirayı Mustafa Kemal Paşa’ya bu sıkıntılı günlerde teslim etti. Heyet-i Temsiliye için ilk altı ayda 2630 küsur lira, açılacak yeni Meclis binasının tamiri için 5068 lira harcadı. Milli Mücadele’nin halka anlatılması için oluşturulan İrşat Heyetlerinin Başkanı Mehmet Akif Bey’e 20.000 kuruş verildi. Ankara, o günkü yokluğu içinde Milli Mücadele için 912.340 lira harcamıştı. 16 Mart 1920’de İstanbul’un işgali,

Ankara'yı ön plâna çıkardı. Mustafa Kemâl Paşa, bir taraftan İstanbul'un işgalini protesto ederken, diğer taraftan Ankara'da olağanüstü yetkili bir Meclisin açılışını duyurmuştu. 23 Nisan 1920'de Ankara'da yeni Meclisin açılışı Ankara'yı tam anlamıyla bir merkez durumuna getiriyordu.

Atatürk, Ankara'nın kendisini karşılayışını ve milli mukavemet merkezi olarak Milli Mücadele'deki yerini şu sözlerle ifade etmiştir: *"İstiklâl Mücadelesi tarihinde Ankara namı en aziz bir mevki muhafaza edecektir. Bazılarımız iktihâmı (göğüs germeyi), hemen gayrimümkün zannedilen bu müşkilat karşısında sizler bir dakika tereddüt etmediniz. Üç sene mukaddem Sivas'tan Ankara'ya ayak bastığım zaman bir misalini geçen gün dahi göstermiş olduğunuz samimi ve kalbi tezahürat ile beni kollarınız arasına aldınız. O zaman gösterdiğiniz bu vatani cesaret sayesinde ecnebi müdahalesi ile İstanbul'da kapatılmış olan Meclis-i Mebusan daha vasî bir salahiyet ve şanı milliyet layık bir istiklâl ile Ankara'da açmak mümkün oldu. Büyük Millet Meclisi sizin muhiti hamasetinizde bîpervâ İstiklâl Mücadelesine devam edebilmiştir. Binaenaleyh Ankara, hemşehrilerimizin bu istiklâl-i vatan mücadelesinde ayrı bir hisse-i şerefi vardır."*

HATİCE GÜZEL MUMYAKMAZ

KAYNAKÇA

ATATÜRK, Mustafa Kemal, **Nutuk 1919-1927**, Haz. Zeynep Korkmaz, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2002.

AYTEPE, Oğuz, "Ankara'nın Merkez ve Başkent Olması", **Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, S 33-34, Mayıs-Kasım 2004, s.15-22.

BOZKURT Gülnihal, "Ankara'nın Başkent Olmasına Dair Bir Alman Belgesi", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Yıl: 1995, C XI, S 33, ss.757-759.

DEMİREL, Ahmet, "Birinci Meclisin Kronolojisi", **Toplumsal Tarih TBMM'nin Açılışının 100.Yıl Dönümü**, Nisan 2020, ss.18-23.

EMECEN, Feridun, "İstanbul", **İslâm Ansiklopedisi**, TDV Yay., İstanbul 2001, s.212-220.

ERDEM, Sargon, "Ankara (İslam Öncesi)", **İslâm Ansiklopedisi**, TDV Yay., 3. Cilt, s.201-203.

ERDEM, Ufuk, "İngiltere'nin Yeni Başkent Ankara'yı Kabullenemeyişi ve İngiliz Büyükelçilik Binasının İnşası", **İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi**, C 6, S 5, 2017, s.2193-2227.

GÜZEL, Hatice, **Ankara'nın Bütün Tarihi Çerçevesinde Ankara Vakıfları: Tespit ve Değerlendirme**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2002.

<http://ankaenstitusu.com/ataturkun-ankaraya-gelisi-ve-seymenler/>, 4.1.2021.

KANSU, Mazhar Müfit, **Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürkle Beraber**, Cilt 1-2, TTK, Ankara 2009.

KARTAL, Cemile Burcu, "Ankara'nın Başkent Oluş Sürecinde Dönem Basınında Ankara ve İstanbul: 'Makarr' ve 'Payitaht'", **Ankara Araştırmaları Dergisi**, 1(1), Haziran 2013, s.75-88.

KAYNAR, Seddar İhsan, "Ankara'nın İktisadi Değişimi ve Başkent Olma Süreci", Ed. İsmail Şiriner, Şevket Alper Koç, Hilal Yıldız, **Current Debates in Economics & Econometrics**, 2017, s.179-200.

ÖZAYDIN, Abdülkerim, “Ankara (İslami Dönem)”, **İslâm Ansiklopedisi**, TDV Yay., 3. Cilt, s.203-204.

ÖZDEMİR, Rifat, “Ankara (Osmanlılar Devri)”, **İslâm Ansiklopedisi**, TDV Yay., 3. Cilt, s.204-209.

ÖZGÜL, Cemil, “Atatürk’ün Ankara’ya Gelişi”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Yıl:1994, C 10, S 28, ss.28-137.

ÖZÜÇETİN, Yaşar, “Meclis Celse Zabıtlarında Ankara’nın Başkent Oluşu”, Ed. Yılmaz Kurt, **Tarihte Ankara Uluslararası Sempozyumu Bildiriler, 25-26 Ekim 2011**, Ankara, s.761-780.

SAKALLI, Bayram, **Millî Mücadele’nin Sosyal Tarihi: Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri**, İz Yay, 1997.

SAZAK, Emin, **Emin Bey’in Defteri Hatıralar**, Yay. Haz. Himmeth Kayhan, Tolkun, Ankara 2007.

SÖNMEZ, Naim, 1.TBMM’nin Meşruiyeti -1.Genişletilmiş Heyet-i Temsiliye Toplantıları ve Son Osmanlı Mebusan Meclisi’nin Toplanma Yeri Meselesi, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl: 2006, S14, 20.6.2015.

ŞAPOLYO, Enver Behnan, **Atatürk ve Seymen Alayı**, Ankara Kulübü Yay., Ankara 2002.

ŞİMŞİR, Bilal, “Ankara’nın Başkent Oluşu”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, C 7, S 20 Mart 1991, s.189-222.

TBMM Zabıt Ceridesi, C 1, İ 1, C 1. 23 Nisan 1920, ss1-2.

TBMM Zabıt Ceridesi, C 1, İ 2, C 1, 24 Nisan 1920, ss.1-46.

TURAN, Mustafa, “Atatürk’ün Ankara’ya Gelişi: Millî Temsil Meselesi”, **Gazi Akademik Bakış**, C 5, S 10, Yaz 2012, s.1-24.

TURNA, Mustafa, “Mustafa Kemal Paşa’nın Ankara’ya Gelişi ve Telgrafçısı Rasim Kayım’ın Milli Mücadele İle ilgili Anıları”, **Eğitim ve Bilim**, Yıl:1990, C 14, S 75, ss.63-67.

YALÇIN, E., Semih, “Atatürk’ün Ankara’ya Gelişi”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, C 10, S 29, Ankara 1994, s.333-346.

YALÇIN, Semih, KOCA Salim, **Mustafa Kemal Paşanın Anadolu’ya Geçişi**, Berikan Yay., Ankara 2005.

UNAT, Faik Reşit, “Türkiye Devleti’nin Makarr-ı İdaresi Ankara Şehridir”, **Tarih Vesikaları**, C 2, S:9, 1942, ss.161-165.

<http://ankaenstitusu.com/ataturkun-ankaraya-gelisi-ve-seymenler/> (Erişim Tarihi 4.1.2021).

21/11/2024 tarihinde

<https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/mustafa-kemal-pasanin-ankaraya-gelisi-27-aralik-1919/?pdf=3454> adresinden erişilmiştir